

Poljoprivredna stručna služba Šabac

Kontakt telefoni: 015/ 344-606, 301-820

BILTEN

PERKO (tehnologija proizvodnje)

dipl.ing. SVETLANA ZLATARIĆ

*KAKO VISOKE TEMPERATURE UTIČU NA
DOMAĆE ŽIVOTINJE*

dipl.ing. ZORAN KOZLINA

SET UREDBI IZ OBLASTI STOČARSTVA

dipl.ing. MARINA GAČIĆ

**PSSS Šabac
jun 2012. god.**

PERKO

Perko ili krmna repica je novija kultura nastala ukrštanjem *Brassica oleracea* i *Brassica pekinensis* (pekinški kupus).

Po spoljnom izgledu dosta podseća na uljanu repicu ali dosta bogatije lisnom masom. Visine 80 -120 cm a nekada i više. Stablo se grana, listovi su široki, naborani velike površine sa beličastim glavnim nervom i sa nazubljenim rubovima. Cvasti su kao i kod uljane repice. Seme je okruglasto, braon tamne boje.

Uspevanje; ova krmna biljka je biljka pro hladnih, poluvlažnih i vlažnih područja, ali se uspešno može gajiti svugde gde uspeva uljana repica. Seme klija na minimalnoj temperaturi od 3-5⁰ C, a optimalna temperatura za rast i razvoj je 16-20⁰ C. Dobro podnosi niske temperature (-25⁰ C) posebno ako su biljke dobro pripremljene za prezimljavanje. Ukoliko se usev poseje kasno krajem septembra ili tokom oktobra i pri tome budu jače i duže golomrazice može doći do propadanja useva pa se mora voditi računa o vremenu setve. Najbolje uspeva na dubokim plodnim i neutralnim zemljištima.

Tehnologija; najbolji predusevi su grašak, rani krompir, strna žita, rano povrće, ozimi krmni usevi. Osnovnu obradu treba obaviti bar mesec dana pre setve na 25-30 cm. Nakon dubokog oranja brazde treba odmah zatvoriti da bi se konzervirala vlaga i zemljište što bolje pripremila za setvu.

Đubrenje biljka; Perko dobro reaguje na đubrenje stajnjakom i osokom kao i mineralnim đubrivima. Na srednje plodnim zemljištima treba uneti 30-40 t/h stajnjaka, 60-80 kg./ha azota, 60-80 kg/ha kalijuma. Stajnjak i 2/3 fosfora i kalijuma treba uneti pod osnovnu obradu. Ostatak P i K zajedno sa 1/2 N dati pod površinsku pripremu zemljišta. Drugi deo azota se daje u vidu prihranjivanja.

Setva; seje se od ranog proleća pa sve do sredine septembra, tako da se može sejati i kao postrni usev što je jako bitno kada nema dovoljno hrane za stoku. Setva se odvija vrstačno na rastojanju od 15-18 cm, a u redu na 6-12 cm. Dubina setve je 2-3 cm, a količina semena 12-15 kg/ha. Ukoliko nema dovoljno vlage neophodno je i valjanje. Ako se planira za siliranje ubacuje se i potporni usev (raž, ječam, ovas).

Nega; prihranjivanje useva vrši se kada biljke dobiju par pravih listova, a ostala posle svakog otkosa.

Korišćenje; zelena krma može se koristiti ispašom, kao pokošena masa ili kao silaža. Ukoliko se gaji kao glavni usev daje 2-3 otkosa. Prvi nakon dva meseca od setve a sledeći nakon mesec ipo dana. Kod postrne setve mogu se do jeseni skinuti dva otkosa. Kod jesenje setve prvi otkos se skida rano u jesen a drugi rano u proleće u fazi punog cvetanja tako da se posle može zasnovati nov usev. Pri kosidbi rano u jesen voditi računa da se kosi na visini od 7-8 cm kakao bi se omogućila što bolja regeneracija i uspešnije prezimljavanje biljaka. Siliranje zelene krme se može obaviti i to u drugom delu cvetanja biljaka da bi smanjile procenat vode. U silo masu treba dodati potrebnu količinu suve mase kao što je slama, seno, kukuruzovina...

dipl.ing. SVETLANA ZLATARIĆ

Како високе температуре утичу на домаће животиње

У последње време значај утицаја високих температура на домаће животиње постаје све већи. Домаће животиње су осетљивије на више него на ниже температуре.

На терморегулацију животиња значајан утицај имају температура, влажност и струјање ваздуха. Животиње се могу дужи период држати у условима високе температуре, под условом да је релативна влажност ваздуха ниска. Јер, у условима високе влажности ваздуха одавање топлоте је отежано и у организму животиња долази до накупљања вишка топлоте. Уз то, уколико нема ни адекватног струјања ваздуха, омогућава се стварање непокретног слоја водене паре око тела, и самим тим не постоји могућност испаравања и одавања вишка топлоте.

Као последица ових неповољних фактора може доћи до топлотног удара, јер при високој спољашњој температури и влажности ваздуха сви механизми који треба да оборе температуру тела животиња нису у стању то да остваре. Може се рећи да изразито високе спољашње температуре изазивају стресно стање у животиња, које се испољава кроз различите поремећаје. Овакав стрес се назива „топлотни стрес“.

Различите врсте домаћих животиња различито подnose високе температуре. У том смислу најмање су осетљиви коњи, јер имају могућност обилног знојења због изузетне активности знојних жлезда.

За разлику од коња, говеда теже подносе врућину, јер се одавање вишка топлоте путем испаравања и знојења јавља недовољно, с' обзиром да се зноји само предњи део тела. Живина је врло осетљива на високе температуре јер нема знојне жлезде, а вишак топлоте одаје путем дисања и опуштања крила. Иако поседују знојне жлезде свиње тешко подносе високе температуре, јер се не зноје довољно, а при томе масно ткиво спречава одавање вишка топлоте. Такође, и козе веома тешко подносе топлоту.

Неповољно деловање високих температура на домаће животиње огледа се кроз промене и нарушавање продуктивности, репродукције, исхране, понашања...

Код високопродуктивних крава долази до пада у производњи млека и до 50%, услед смањеног апетита (недовољно конзумирање хране), животиње се превише зноје, мања је порођајна маса телади, смањује се плодност, јавља се опасност од појава болести, могући су абортуси, а може доћи и до угинућа животиња слабе кондиције. Животиње убрзано дишу, имају повишену телесну температуру, и уочава се узнемиреност и нервоза.

Када су краве дуже време изложене високој температури-30 и више °C препоручују се одређене мере као што су: обезбеђивање велике количине свеже воде која треба да је доступна свим животињама и у сваком тренутку-уколико је изводљиво напајати их напољу и додавати воду сувом делу оброка; неспутано кретање у испусту дању и ноћу; смањење броја грла у пренасељеним објектима; обезбеђење довољно надстрешница или дубоке хладовине под крошњама у испустима; отварање у објектима прозора и врата; повећање број вентилатора као подршке природној вентилацији-при чему се мора водити рачуна да не дође до стварања промаје; редовно чишћење објеката и одржавање хигијене стаја и животиња, јер труљењем органске материје из фецеса и хране долази до додатног стварања топлоте; давање кабастих и концентрованих хранива најбољег квалитета; балансирање оброка по нормативима; давање хране више пута и више ноћу, и по могућству изгон грла на испашу у раним јутарњим часовима или ноћу.

Избегавати кретање животиња по врелом асфалту и неадекватан транспорт животиња, у смислу пренатрпаних транспортних средстава која у зоотехничком погледу не испуњавају стандарде транспорта домаћих животиња.

Уколико то околности дозвољавају веома је корисно и хлађење животиња које се обавља прскањем распршеним млазом воде до два пута на сат напољу, или коришћење у савременим објектима већ уграђених модерних уређаја којима се краве прскају ситним капима воде.

Код свиња услед високих температура такође настаје топлотни стрес, а последице су следеће: смањење апетита (код дојара долази до смањења млечности, а код товљеника смањује се дневни прираштај), умирење-летаргија, чести абортуси, смањен број овулираних јајних ћелија и повећан број абнормалних сперматозоида, авитални ембриони, повећана ембрионална смртност... Уколико животиње нису нагло изложене неповољним температурама, утолико је могућност прилагођавања термалном стресу већа. Свиње ће се при високим температурама расхладити на различите начине: траже хладније место са већим струјањем ваздуха, роваре земљу, одвајају се од групе или траже погодно место за каљужање, зато је веома важно свињама лети омогућити расхлађивање у барама.

Поред тога што се услед високих температура јављају значајни губици како у објектима и испустима, важно је напоменути да се неповољне високе температуре могу јавити и при неадекватном транспорту животиња, у кланичним депоима... Што се тиче транспорта животиња веома је значајан транспорт у летњим месецима, јер због пренатрпаности и неадекватности транспортних средстава у погледу техничких недостатака и вентилације долази до калирања животиња, њиховог повређивања па чак и угинућа. За сваку врсту и категорију животиња треба обезбедити одговарајући смештајни простор, температуру и вентилацију приликом транспорта или задржавања у депоима. Значајно је у току транспорта уколико он дуже траје обезбедити животињама довољне количине свеже воде за пиће.

Оптималне температуре за одгој неких врста домаћих животиња:

- за крупне животиње- коњи и говеда 10-15 °С
- за свиње у прасилиштима 15-20 °С, за товљенике, приплодне крмаче и нерастове око 18 °С
- за овце око 8 °С
- за приплодну живину 13 °С, бројлере до 20 °С, за пилиће узраста једну недељу 30-33 °С, са смањењем за 4 °С на сваких 8 дана до коначне температуре од 20 °С.

Дипл.инг. ЗОРАН КОЗЛИНА

**PREDSTAVLJANJE UREDBI IZ OBLASTI STOČARSTVA
objavljenih 01.juna 2012. u “Službenom Glasniku Republike Srbije” br.55**

Ministarstvo poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede, objavilo je set Uredbi o korišćenju podsticajnih sredstava za stočarstvo, i to za:

- tov junadi i svinja koje stupaju na snagu narednog dana od dana objavljivanja u “Službenom Glasniku RS”,
- za podršku nabavke osnovnog stada u ovčarstvu, kozarstvu i svinjarstvu (stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u “Službenom Glasniku RS” .

Uredba o korišćenju podsticajnih sredstava za tov junadi - podnosilac zahteva mora da je nosilac porodičnog poljoprivrednog gazdinstva koje je u aktivnom statusu, kao i da je vlasnik grla ili je vlasnik grla član njegovog poljoprivrednog gazdinstva. Grla koja su predmet zahteva moraju biti registrovana u Centralnoj bazi podataka o obeležavanju životinja, kao i da su proizvedena u sopstvenom zapatu u 2012., kupljena oteljena u 2012. ili uvežena u 2012.godini i da su provela ili će provesti najmanje 185 dana u vlasništvu podnosioca zahteva ili člana njegovog gazdinstva.

Zahtevi se predaju Upravi za agrarna plaćanja do 31.januara 2013.godine i iznos posticaja po tovnom grlu je 5.000 dinara. Važno je istaći da je korisnik sredstava dužan da do 31. marta 2014.godine podnese Upravi za agrarna plaćanja:

- kopiju prijemnice izdatu od klanice, i
- kopiju uverenja o zdravstvenom stanju životinja overenu od strane nadležnog veterinarskog inspektora, a u svrhu pravdanja dobijenih podsticajnih sredstava.

Poljoprivrednik može da podnosi više zahteva za različita grla, do isteka roka.Obavezno poljoprivredni proizvođači pre predaje grla klanici treba da fotokopiraju pasoše grla za koja su podneli zahtev, da ih čuvaju u naredne tri godine i daju na uvid poljoprivrednom inspektor pri inspeksijskoj kontroli.

Uredba o korišćenju podsticajnih sredstava za tov svinja - podnosilac zahteva mora da je nosilac porodičnog poljoprivrednog gazdinstva koje je u aktivnom statusu, kao i da je vlasnik grla ili je vlasnik grla član njegovog poljoprivrednog gazdinstva. Grla koja su predmet zahteva moraju biti registrovana u Centralnoj bazi podataka o obeležavanju životinja, kao i da su predata klanici nakon stupanja na snagu ove uredbe. Uz zahtev poljoprivredni proizvođači dostavljaju:

- kopiju prijemnice izdatu od strane klanice, kao i
- kopiju uverenja o zdravstvenom stanju životinja izdatu od strane nadležnog veterinarskog inspektora.

Zahtev i prateća dokumentacija podnose se Upravi za agrarna plaćanja do 31. decembra tekuće godine. Iznos podsticaja je 500 dinara po tovljeniku i minimalan broj grla je 10 čija je prosečna telesna masa iznad 90 kilograma po grlu. Poljoprivrednici mogu da podnose više zahteva (za različita grla) do isteka roka, s tim da broj grla ne sme biti manji od 10 po zahtevu.

Uredbe o uslovima i načinu korišćenja podsticajnih sredstava za podršku nabavke osnovnog stada -

podnosilac zahteva mora da je nosilac porodičnog poljoprivrednog gazdinstva koje je u aktivnom statusu, kao i da je vlasnik grla ili je vlasnik grla član njegovog poljoprivrednog gazdinstva. Iznos podsticajnih sredstava je:

- 5.000 dinara za kupovinu kvalitetnih priplodnih grla u ovčarstvu i kozarstvu (šilježica, šilježana, dviski i dvizaca starosti od 6-18 meseci) i
- 10.000 dinara za kupovinu kvalitetnih priplodnih grla u svinjarstvu (nazimica i nerastova starosti od 5-8 meseci).

Pravo na podsticajna sredstva ostvaruje se samo ukoliko je kupovina grla obavljena nakon stupanja na snagu ove uredbe uz obavezu da se grla koja su predmet zahteva koriste za dalju reprodukciju na sopstvenom gazdinstvu u naredne četiri godine.

Zahtevi se podnose Upravi za agrarna plaćanja do 31. oktobra 2012. godine. Uz zahtev se podnose:

- račun i otpremnica za kupljena grla, a za uvežena i jedinstvena carinska isprava (original ili overena kopija), kao i
- overena kopija uverenja o poreklu i proizvodnim osobinama grla.

Zainteresovani poljoprivredni proizvođači za korišćenje podsticajnih sredstava po navedenim uredbama mogu da se jave asistentima savetodavaca koji će im dati sve potrebne informacije i popuniti zahteve.

Dipl.ing. MARINA GAČIĆ